מבחר טקסטים מרקסיסטים
בעריכת חברי ברית הנוער הקומוניסטי הישראלי 2000-2002
בתוספת מבואות, הערות ונספחים

ו. א. לנין
שני מאמרים בעניין הפיקוח הפועלי-איכרי

תוכן העניינים

הערות מקדימות

כאשר מוגר שלטון הבורגנות ברוסיה, באוקטובר 1917, וקם השלטון הסובייטי החדש, התבטא המהפך גם בשמותיהם של גופי השלטון. במקום המונח הישן והמאוס "מיניסטר" - נקראו חברי הממשלה החדשה קומיסרים-עממיים, המשרדים שעליהם הם הופקדו נקראו קומיסריונים-עממיים, והממשלה כולה קיבלה את השם - סובייט הקומיסרים העממיים.

"הרבקרין" הנידון בשני המאמרים שלהלן הוא הקומיסריון-העממי לפיקוח הפועלי-איכרי. המונח "רבקרין" - RABKRIN - הוא אחד הקיצורים הרוסיים (השני הוא RKI) לשמו של מוסד זה, לפי תחיליות שלוש המילים: RABoche-KRestyanskaya INspekcia - פיקוח פועלי-איכרי. זהו מוסד סובייטי, כלומר, בתנאים דאז, גוף ממלכתי שתפקידו לפקח ולבקר את עבודתם של כל שאר מוסדות המדינה, ולנין מציע כאן לאחדו עם וועדת הביקורת המרכזית, (צ.ק.ק. בראשי התיבות הרוסיים), מוסד שהוא מפלגתי.

על הערות מערכת ההוצאה הרוסית המובאות כאן בסוף הטקסט, נוסיף רק זאת: ההערות הן חלק מהמהדורה החמישית של כל כתבי לנין, במקרה זה, הן לקוחות מתוך הכרך ה- 45 בו מופיעים שני המאמרים שלהלן. שנת ההוצאה של הכרך הנידון היא 1970, ויש לראות את ההתייחסות לאישים היסטוריים שונים המוזכרים בהערות לאור המקום והתקופה. הקורא שיעמיק בנושא יצור וודאי לעצמו תמונה מלאה יותר של המאבק על מבנה המפלגה כפי שזה התרחש בחודשי חייו האחרונים של לנין ולאחר מותו, ובכלל זה גם על היחסים העכורים בין אישים שונים בהנהגת המפלגה, יחסים שבסופו של דבר השתקפו אחרי 47 שנים (דרך מראות עקומות אמנם) בהערות הנ"ל.

בנוסף לכך השתמשנו בקיצורים הבאים:

וועה"מ – הוועד המרכזי
מק"ר(ב) – המפלגה הקומוניסטית הרוסית(בולשביקים)

כיצד עלינו לארגן מחדש את הרבקרין

הצעה לוועידה השתים-עשרה של המפלגה

אין ספק, כי הרבקרין מהווה קושי עצום בשבילנו וכי עד כה לא נמצא פתרון לקושי זה. אני סבור, כי אותם החברים הפותרים קושי זה, על ידי שהם שוללים את התועלת או את הנחיצות של הרבקרין, אינם צודקים. עם זאת איני מכחיש, ששאלת מנגנון-המדינה שלנו והשבחתו היא שאלה קשה מאוד, הרחוקה מאוד מפתרונה, ובו בזמן היא שאלה חיונית מאוד.

המנגנון הממלכתי שלנו, מלבד הקומיסריון-העממי לענייני חוץ, הוא במידה רבה שריד המנגנון הישן, שמעטים מאוד השינויים הממשיים שחלו בו. הוא רק נצבע קצת מלמעלה, אך מכל יתר הבחינות הרי זה הישן הטיפוסי ביותר של מנגנון-המדינה הישן שלנו. והנה, כדי למצוא דרך לחדשו באמת, עלינו לפנות, כך נראה לי, אל ניסיונה של מלחמת האזרחים שלנו.

כיצד פעלנו ברגעים המסוכנים ביותר של מלחמת-האזרחים?

ריכזנו את כוחותינו המפלגתיים הטובים ביותר בצבא האדום; גייסנו את המעולים שבפועלינו; חיפשנו כוחות חדשים במקום שנעוץ בו השורש העמוק ביותר של הדיקטטורה שלנו.

באותו כיוון צריכים אנו, לפי דעתי, לחפש את המקור לארגון מחדש של הרבקרין. אני מציע לוועידה המפלגתית השתיים-עשרה שלנו לקבל את התוכנית הבאה לארגון-מחדש, תוכנית המיוסדת על הרחבה מיוחדת במינה של הצ.ק.ק. (וועדת הביקורת המרכזית) שלנו.

מליאת הוועד המרכזי של מפלגתנו כבר הראתה את שאיפתה להתפתח לכעין כנס מפלגתי עליון. היא מתכנסת בממוצע לא יותר מפעם אחת בחודשיים, ואת העבודה השוטפת בשם הוועה"מ מנהל, כידוע, הפוליטבירו שלנו, האורגבירו [הלשכה הארגונית] שלנו, המזכירות שלנו וכו'. סבורני, שעלינו להשלים את הדרך, שעלינו עליה באופן כזה, ולהפוך סופית את מליאות הוועד המרכזי לכנסי מפלגה עליונים, המתכנסים אחת לחודשיים בהשתתפותה של וועדת הביקורת המרכזית. ואת וועדת הביקורת המרכזית הזאת יש לאחד לפי התנאים שלהלן עם החלק העיקרי של הרבקרין המאורגן מחדש.

אני מציע לוועידה לבחור 75-100 (כל המספרים הם כמובן מקורבים) חברים חדשים לוועדת הביקורת המרכזית מקרב הפועלים והאיכרים. הנבחרים חייבים להיבדק מבחינה מפלגתית, כמו חברי הוועד המרכזי הרגילים, כי הנבחרים יקבלו את כל הזכויות של חברי הוועד המרכזי.

מצד שני, צריך להביא את הרבקרין לידי מספר של 300-400 עובדים, שנבדקו במיוחד מבחינת יושרם ומבחינת ידיעתם את מנגנון-המדינה שלנו, ושעמדו גם במבחן מיוחד לגבי בקיאותם ביסודות הארגון המדעי של העבודה בכלל, ובפרט, של העבודה המנהלתית, המשרדית וכו'.

איחוד כזה של הרבקרין עם וועדת-הביקורת המרכזית יביא, לפי דעתי, תועלת לשני המוסדות האלה. מצד אחד, יקבל הרבקרין בדרך זו אוטוריטה גבוהה כל כך, שיהיה, לפחות, לא גרוע יותר מהקומיסריון-העממי לענייני חוץ שלנו. מצד שני, יעלה בזה סופית הוועד המרכזי שלנו ביחד עם וועדת הביקורת המרכזית, על אותה הדרך שעליה התייצב כבר בעצם, - להיהפך לכנס מפלגתי עליון, ועליו להגיע בדרך זו עד הסוף, כדי למלא נכון את משימותיו משתי הבחינות: מבחינת התוכניתיות, התכליתיות והשיטתיות של ארגונו ועבודתו *הוא* ומבחינת הקשר שלו עם ההמונים הרחבים באמת, באמצעות המעולים שבפועלינו ואיכרינו.

אני צופה מראש טענה אחת, היוצאת במישרין או בעקיפין מתוך אותם החוגים, העושים את המנגנון שלנו לישן, כלומר מתוך אלה המצדדים בשמירת מנגנוננו באותה הצורה הטרום-מהפכנית הבלתי נסבלת, הבלתי קבילה, צורה שהוא שומר עליה עד היום (דרך אגב, קיבלנו עכשיו הזדמנות נדירה למדי בהיסטוריה לקבוע את פרקי הזמן, ההכרחיים בשביל לחולל שינויים סוציאליים עיקריים, ואנו רואים עכשיו בבירור, *מה* אפשר לעשות בחמש שנים, ומה דורש פרקי זמן ארוכים יותר).

טענה זו אומרת, שהשינוי שאני מציע, יביא עמו כביכול, רק תוהו ובוהו. חברי וועדת הביקורת המרכזית ישוטטו על פני כל המוסדות, בלי לדעת, לאן, לשם מה ואל מי עליהם לפנות, יכניסו לכל מקום דזורגניזציה, יסיחו את הפקידים מעבודתם השוטפת וכו' וכד'.

סבורני, שהמקור הזדוני של טענה זו נראה לעין כל כך, שאף אינה מחייבת תשובה. מובן מאליו שמצד הנשיאות של וועדת הביקורת המרכזית ומצד הקומיסר-העממי של הרבקרין והקולגיה [צוות היגוי] שלו (וכמו-כן במקרים מתאימים גם מצד המזכירות הוועה"מ) יידרש הרבה יותר משנה אחת של עבודה נמרצת, כדי לארגן בדרך נכונה את הקומיסריון-העממי שלהם ואת עבודתו ביחד עם וועדת הביקורת המרכזית. הקומיסר-העממי של הרבקרין יכול, לפי דעתי, להישאר קומיסר-עממי (והוא צריך להישאר קומיסר-עממי), וכך גם כל הקולגיה, כשהם משאירים בידם את ראשות העבודה של כל הפיקוח הפועלי-איכרי ובכלל זה גם עבודת כל חברי וועדת הביקורת המרכזית, שייחשבו כ"מסופחים" לפקודתו. 400-300 פקידי הרבקרין, הנשארים, לפי תוכניתי, ימלאו, מצד אחד, תפקידי מזכירות ליד יתר חברי הרבקרין וליד חברי וועדת הביקורת המרכזית הנוספים, אך מצד שני עליהם להיות בעלי מיומנות גבוהה, בדוקים במיוחד, נאמנים במיוחד, בעלי משכורת גבוהה, שתחלץ אותם מן המצב הנוכחי העלוב באמת (אם לא נשתמש במלה גרועה יותר) של פקיד הרבקרין.

בטוחני, שהקטנת מספר הפקידים עד לשיעור האמור תשפר פי כמה וכמה גם את איכותם של עובדי הרבקרין וגם את איכותה של העבודה כולה, ובו בזמן תינתן על-ידי כך האפשרות לקומיסר-העממי ולחברי הקולגיה להתרכז בשלמות בארגון העבודה, ובהעלאת איכותה, באותו אורח שיטתי, מתמיד, שהוא הכרח מוחלט כל-כך בשביל השלטון הפועלי-האיכרי ובשביל משטרנו הסובייטי.

מצד שני, סבורני גם, שהקומיסר-העממי של הרבקרין יצטרך לטפל, קצת במיזוגם, קצת בתאומם של אותם המכונים הגבוהים לארגון העבודה (מכון-העבודה המרכזי, המכון לארגון-עבודה מדעי וכו'), שמספרם כיום ברפובליקה שלנו הוא לא פחות מ- 12. החדגוניות המופרזת והשאיפה הנובעת מכאן למיזוג תהיינה מזיקות. להפך, כאן צריך למצוא את האמצע ההגיוני, והתכליתי בין מיזוג כל המוסדות האלה לחטיבה אחת ובין תיחומם הנכון, בתנאי של עצמאות מסוימת לכל אחד מהמוסדות האלה.

אין ספק, שלא פחות מן הרבקרין יפיק גם הוועד המרכזי שלנו תועלת משינוי כזה, הן במובן הקשר עם ההמונים והן במובן הסדירות והסולידיות של עבודתו. אז אפשר יהיה (ומן הראוי הוא) להנהיג סדר אחראי וקפדני יותר בהכנת ישיבות הפוליטבירו, שבהן צריך להיות נוכח מספר קבוע של חברי וועדת הביקורת המרכזית, מספר הנקבע או באמצעות פרק זמן מסוים, או על ידי תוכנית-ארגון מסוימת.

הקומיסר-העממי של הרבקרין ביחד עם הנשיאות של וועדת הביקורת המרכזית צריך יהיה לקבוע את חלוקת העבודה של חברי הוועדה מבחינת חובתם להיות נוכחים בישיבות הפוליטבירו ולבדוק את כל המסמכים, המובאים בצורה זו או אחרת לעיונו, אם מבחינת חובתם להקדיש את שעות עבודתם להכשרה תיאורטית, ללימוד הארגון המדעי של העבודה, ואם מבחינת חובתם להשתתף באופן מעשי בפיקוח על המנגנון המדיני שלנו ובשיפורו, החל במוסדות המדינה העליונים וכלה במוסדות המקומיים הנמוכים ביותר וכו'.

כן סבור אני, שמלבד התועלת הפוליטית, בעקבות הרפורמה הזאת יהיו חברי הוועד המרכזי וחברי וועדת-הביקורת המרכזית בקיאים יותר, פי כמה וכמה, בטיב העניינים ומוכנים יותר לישיבות הפוליטבירו (כל המסמכים השייכים לישיבות אלו צריכים להתקבל על ידי כל חברי הוועד המרכזי וכל חברי וועדת הביקורת המרכזית לא יאוחר מיממה אחת לפני ישיבת הפוליטבירו, חוץ מאשר במקרים שאינם סובלים בהחלט שום דיחוי, ומקרים כגון אלה דורשים נוהל מיוחד של הודעה לחברי הוועה"מ ולחברי וועדת הביקורת המרכזית וסדר מיוחד של דיון בהם), יש לראות בין שאר יתרונות הרפורמה האמורה גם את היתרון הזה, שבוועד המרכזי שלנו תופחת השפעתם של גורמים אישיים ומקריים גרידא, ועל ידי כך תפחת סכנת הפילוג.

הוועה"מ שלנו נתגבש לקבוצה ריכוזית ביותר ובעלת סמכות גבוהה, אבל עבודתה של קבוצה זו לא הועמדה בתנאים ההולמים את האוטוריטה שלה. תרופה לכך צריכה לשמש הרפורמה המוצעת על ידי, וחברי וועדת הביקורת המרכזית, המחויבים להיות נוכחים במספר מסוים בכל ישיבה של הפוליטבירו, צריכים להיות קבוצה מלוכדת, אשר, "בלי שים לב לאישים", תצטרך להשגיח על כך, שסמכותו של מי שיהיה, לא המזכ"ל, ולא מישהו אחר מבין חברי הוועה"מ האחרים, לא תוכל

למנוע מהם לפנות בשאילתא, לבדוק מסמכים, ובכלל להשיג מידע ללא הגבלות ולהקפיד על הנהלת עניינים נכונה.

אכן, ברפובליקה הסובייטית שלנו מושתת המשטר הסוציאלי על שיתוף-פעולה של שני מעמדות: של הפועלים ושל האיכרים, ועתה נפתח פתח אליו, בתנאים מסוימים, גם "לאנשי הנא"פ", כלומר לבורגנות. אם יתהוו חילוקי-דעות מעמדיים רציניים בין מעמדות אלה, יהיה אז הפילוג בלתי נמנע, אבל במשטר הסוציאלי שלנו לא הוטבעו כהכרחיים, יסודות לאי-נמנעותו של פילוג כזה, והתפקיד העיקרי של הוועד המרכזי ושל וועדת הביקורת המרכזית שלנו, כמו של כל מפלגתנו בשלמותה, הוא, לעקוב בתשומת לב אחרי הנסיבות, שמתוכן עלול לנבוע הפילוג, ולקדם את פני הרעה, כי בסיכום אחרון יהיה תלוי גורל הרפובליקה שלנו בזה: האם ילך המון האיכרים עם מעמד הפועלים, וישמור אמונים לבריתו אתו או שהוא ייתן ל"אנשי הנא"פ", כלומר לבורגנות החדשה, להפריד בינו ובין מעמד הפועלים, להטיל פילוג ביניהם. ככל שנראה לפנינו ביתר בהירות את המוצא בעל שתי האפשרויות הללו, ככל שפועלינו ואיכרינו יבינו אותו ביתר בהירות, כן ירבו הסיכויים, שנצליח למנוע את הפילוג, העלול להמיט שואה על הרפובליקה הסובייטית.

23 בינואר שנת 1923

מוטב פחות, אך היטב

בשאלת שיפור מנגנון-המדינה שלנו צריך הרבקרין, לפי דעתי, לא לרדוף אחרי הכמות ולא להיחפז. כל-כך מעט הספקנו עד עכשיו לתת את הדעת על איכותו של מנגנון-המדינה שלנו, שמן הדין יהיה לדאוג להכשרה רצינית מיוחדת עבורו, לרכז ברבקרין חומר אנושי באיכות מודרנית באמת, כלומר, שאינו מפגר אחר הדוגמאות המעולות של אירופה המערבית. וודאי, עבור רפובליקה סוציאליסטית הרי זו דרישה צנועה למדי. אבל חמש השנים הראשונות מילאו את לבנו אי-אמון וספקנות במידה הגונה. בעל כורחנו נוטים אנו לגלות תכונה זו ביחס לאלה הממללים מלל רב מדי ובקלות יתירה, למשל, על תרבות "פרולטרית": בשביל התחלה דיינו בתרבות בורגנית אמיתית, בשביל התחלה מן הראוי לנו להסתדר בלי טיפוסים מושרשים במיוחד של תרבויות מן הסוג הטרום-בורגני, כלומר של תרבות השררה הפקידותית או של שיעבוד-האיכרים וכד'. בשאלות התרבות מזיקים ביותר הפזיזות וההפרזה. מן הראוי שרבים מן הסופרים והקומוניסטים הצעירים שלנו יחרתו זאת חרות היטב על לוח לבם.

והנה בשאלת מנגנון-המדינה עלינו להסיק עכשיו מניסיוננו הקודם את המסקנה, שמוטב לנו להאט את צעדינו.

ענייני מנגנון-המדינה אצלנו הם כל-כך עגומים, אם לא לומר מגונים, שקודם כל עלינו לחשוב היטב, כיצד להילחם במגרעותיו, בשים אל לב, שמגרעות אלו שורשיהן נעוצים בעבר, אשר אמנם נהפך, אך לא נעקר, לא ירד לטמיון כשלב של תרבות שהייתה לנחלת העבר הרחוק. אני דן כאן בפירוש בשאלת התרבות, מפני שבעניינים אלה יש לראות כהישג רק מה שנקלט בתרבות, בהווי, בהרגלים. אולם אצלנו, ניתן לומר, הדברים הטובים בסדר הסוציאלי לא טופחו עדיין כל צרכם במחשבה, ברגש, לא הובנו כל צרכם, אלא נתפסו על רגל אחת, לא נבדקו, לא נבחנו לא אושרו על ידי הניסיון לא נתבססו וכו'. וודאי, אחרת אף לא יכול היה להיות בתקופת מהפכה ובקצב מהיר ומסחרר כזה של התפתחות, שהביא אותנו בחמש שנים מן הצאריזם אל המשטר הסובייטי.

עלינו להתעשת בעוד מועד. יתמלא אפוא לבנו אי-אמון מבורך כלפי התקדמות-בזק, כלפי כל התפארות וכו'. עלינו לעיין ולבדוק היטב אותם הצעדים קדימה, שאנו מכריזים עליהם בכל שעה, שאנו צועדים כל רגע, ואחר כך אנו עומדים כל שניה ומוכיחים את רפיפותם, את חוסר הסולידיות שלהם, את היותם לא מובנים. כאן תזיק ביותר המהירות. מזיק ביותר יהיה כאן לשגות בתקוות, שאנו יודעים לפחות משהו או שיש לנו מספר ניכר כל שהוא של יסודות להקמת מנגנון חדש באמת, הראוי באמת להיקרא סוציאליסטי, סובייטי וכד'.

לא, מנגנון כזה, ואפילו יסודותיו של מנגנון כזה מועטים אצלנו עד כדי גיחוך, וחייבים אנו לזכור, שאין לחוס על זמן לשם יצירתו, ויש להקדיש לכך שנים הרבה, הרבה.

מהם היסודות שישנם אצלנו ליצירת מנגנון כזה? רק שניים הם. ראשית, הפועלים הנלהבים למאבק למען הסוציאליזם. יסודות אלה אין השכלתם מספקת. הם היו רוצים לתת לנו מנגנון טוב יותר. אך אינם יודעים, כיצד לעשות זאת. אין הם יכולים לעשות זאת. הם לא רכשו להם עד כה התפתחות כזאת, לא קנו את התרבות ההכרחית לכך. וכאן דרושה, בפירוש, תרבות. כאן אי אפשר לעשות שום דבר בכוח הזינוק, ההסתערות, בזריזות או במרץ, או בעזרת איזו תכונה אנושית מעולה אחרת. שנית, אנשי דעת, השכלה ולימוד, אנשים המועטים אצלנו עד כדי גיחוך לעומת כל שאר המדינות.

וכאן אסור לנו לשכוח, שעדיין אנו נוטים יותר מדי למלא את חסרונו של הידע הזה (או שאנו מדמים בנפשנו כי אפשר למלא חסרונו) על ידי שקדנות, החלטות פזיזות וכד'.

הכרח נמרץ הוא לנו להטיל על עצמנו כמשימה לחידוש מנגנון-המדינה שלנו: ראשית - ללמוד, שנית - ללמוד ושלישית - ללמוד, ואחר כך לבדוק, שהמדע לא יישאר אצלנו אות מתה או מליצה אופנתית (ודבר זה, נודה ולא נבוש, מצוי אצלנו לעתים קרובות מאוד), שהמדע ייהפך לבשר מבשרנו ולדם מדמנו, שיהיה ליסוד מוסד בהחלט ובאמת. כללו של דבר, מאיתנו יש לדרוש לא אותן הדרישות, שמעלה הבורגנות של מערב אירופה, אלא אותן, שיאה ונאה לדרוש אותן מארץ השמה לה למטרה להתפתח ולהיות ארץ סוציאליסטית.

המסקנות מכל האמור: עלינו לעשות את הרבקרין למוסד מופתי באמת, כמכשיר לשיפור המנגנון שלנו.

כדי שהוא יוכל להגיע אל הרמה ההכרחית, עלינו לנקוט כלל זה: שבע פעמים מדוד, פעם אחד גזור.

לשם זה נחוץ, שהמעולה באמת המצוי במשטרנו הסוציאלי יובא לשימוש בזהירות רבה ביותר, ביישוב-הדעת, בידיעת-העניין לשם יצירת הקומיסריון-העממי החדש.

לשם זה נחוץ, שהיסודות המעולים שישנם במשטרנו הסוציאלי, והם: ראשית, הפועלים המתקדמים, ושנית, היסודות המשכילים באמת, שאפשר לבטוח בהם שלא יקבלו אף מלה אחת ללא בדיקה, ולא יאמרו אף מלה אחת בניגוד למצפונם, - שהיסודות המעולים האלה לא יחששו להודות בכל קושי שהוא, ולא יירתעו מכל מאבק למען השגת המטרה ששמו לפניהם ברצינות.

זה חמש שנים שאנו מתרוצצים וטורחים בשיפור מנגנון-המדינה שלנו, ואכן אין זאת אלא התרוצצות, שהוכיחה במשך חמש השנים את אי-התאמתה, או אף את חוסר התועלת שבה, או אף את הנזק שבה. כהתרוצצות נתנה היא לנו מראית-עין של עבודה, אך לאמיתו של דבר מילאה גבב את מוסדותינו ואת מוחותינו.

מן הנחוץ, סוף-סוף, שיחול שינוי בדבר.

עלינו לקבוע לנו כלל: מוטב להקטין את הכמות, אך להעלות את האיכות. עלינו לקבוע לנו כלל: מוטב שייעשה הדבר במשך שנתיים או אפילו במשך שלוש שנים, מאשר ייעשה בחיפזון, בלי כל תקווה לזכות בחומר אנושי סולידי.

יודע אני, שכלל זה קשה יהיה לקיימו ולסגלו למציאות שלנו. יודע אני שהיפוכו של כלל זה יבקיע לו דרך אלינו באלפי פרצות. יודע אני, שנצטרך לגלות התנגדות עצומה, שנצטרך לעמוד בתקיפות שטנית, וכי לפחות בשנים הראשונות תהא זו עבודה שאין הברכה שורה בה, עד כדי להבהיל; ואף על פי כן משוכנע אני, שרק בעבודה כזאת נוכל להשיג את מטרתנו, ורק אם נשיג את מטרתנו ניצור רפובליקה, הראויה באמת להיקרא סובייטית, סוציאליסטית וכו' וכד'.

קרוב לוודאי, שקוראים רבים מצאו כי המספרים, שהבאתי כדוגמה במאמרי הקודם ["כיצד עלינו לארגן מחדש את הרבקרין"], הם פעוטים יותר מדי. אני בטוח, שאפשר להביא חישובים הרבה להוכחת החסר שבמספרים אלה. אבל סבורני, שדבר אחד עלינו להעמיד למעלה מכל חישובים כאלה וכיוצא בהם: את השאיפה לאיכות מעולה באמת.

סבור אני, שעכשיו דווקא הגיעה השעה לטפל במנגנון-המדינה שלנו כראוי, בכל הרצינות, וכי הקו המזיק ביותר בטיפול זה יהיה החיפזון. לכן נוטה אני להזהיר מאוד שלא להגדיל את המספרים. אדרבא, לדעתי, יש לנהוג כאן בקמצנות גדולה לגבי המספרים. נדבר גלויות. הקומיסריון-העממי של הרבקרין אין לו כיום אף צל של אוטוריטה. הכל יודעים, כי אין לנו מוסדות הערוכים באופן גרוע יותר ממוסדות הרבקרין שלנו, וכי בתנאים הנוכחיים אין לתבוע דבר מקומיסריון-עממי זה. עלינו לזכור זאת היטב, אם אמנם זו המטרה לפנינו, לפתח במשך שנים אחדות מוסד המיועד, ראשית, להיות למופת, שנית, לעורר אמון מוחלט בלב כל, ושלישית, להוכיח לכל אדם, כי לא לשווא הייתה עבודתו של מוסד גבוה כל כך כוועדת הביקורת המרכזית. את כל התקנים הכלליים בנוגע למספר הפקידים צריך, לפי דעתי, לבטל מיד ובהחלט. את פקידי הרבקרין עלינו לבחור באופן מיוחד מאוד, ועל יסוד בחינה קפדנית ביותר. וכי מה הטעם, באמת, להרכיב קומיסריון-עממי, שעבודתו תתנהל איך-שהוא, ששוב לא יהיה מעורר כל אמון לעצמו, ולדברו תהיה אוטוריטה מועטה לאין שיעור? אני חושב שעלינו להימנע מזה, וזו הבעיה העיקרית בשינוי-המבנה שאליו אנו מתכוונים עכשיו.

הפועלים, שאנו מצרפים עכשיו כחברים לוועדת הביקורת המרכזית, צריכים להיות ללא-דופי, כקומוניסטים, וסבורני, שעוד זמן ממושך נצטרך לעבוד איתם, כדי ללמדם את דרכי העבודה ומשימותיה. אחרי-כן, כעוזרים בעבודה זו צריך יהיה למנות מספר מסוים של אנשי-מזכירות, שיש לבדקם בדיקה משולשת לפני התמנותם למשרה. לבסוף, אותם נושאי המשרות שנחליט להעמיד אותם מיד, בבחינת יוצאים מן הכלל, בתור פקידי הרבקרין, צריכים למלא אחרי התנאים הבאים:

ראשית, תידרש מהם המלצתם של קומוניסטים אחדים;

שנית, עליהם לעמוד במבחן בידיעת מנגנון-המדינה שלנו;

שלישית, עליהם לעמוד במבחן בידיעת יסודות התיאוריה בשאלת מנגנון-המדינה שלנו, בידיעת יסודות מדע הניהול, עבודת-המשרד וכו׳ ;

רביעית, עליהם להתמזג בעבודתם עם חברי וועדת הביקורת המרכזית ועם המזכירות שלהם, באופן שנוכל לערוב לעבודת כל המנגנון בשלמותו.

אני יודע, שדרישות אלה מניחות מציאותם של תנאים גדולים להחריד, ואני נוטה מאוד לחשוש, שרוב "אנשי-המעשה" ברבקרין יכריזו, שדרישות אלו אינן ניתנות להגשמה, או שיהיו מלגלגים בזלזול עליהן. אבל אני שואל כל אחד ממנהלי הרבקרין הנוכחיים, או ממשתתפיו, היכול הוא לומר לי בתום-לב - מה צורך יש למעשה בקומיסריון-עממי מסוג הרבקרין? סבורני, ששאלה זו תעזור לו למצוא את רגש המידה. אחת מן השתיים: או שלא כדאי לעסוק כאן באחד הארגונים-מחדש, שהיו אצלנו מרובים כל כך, בשינוי-ארגונו של מוסד חסר-תקווה כרבקרין, או שעלינו לשים לפנינו בלב תמים את המשימה ליצור בדרך איטית, קשה, בלתי רגילה, ולא בלי בדיקות מרובות, דבר-מופת באמת, המסוגל לעורר בלב כל אדם יחס של כבוד ולא רק משום שדרגות השררה והתארים מחייבים לכך.

אם לא נתאזר בסבלנות, אם לא נקדיש לעניין זה שנים אחדות, הרי מוטב לא להתחיל בו כלל.

לפי דעתי, עלינו לבחור במינימום מאותם המוסדות, שגיבבנו כבר בתחום מכוני-העבודה העליונים וכו׳, לבדוק היטב עד כמה הוא מותקן באופן רציני, ולהמשיך את העבודה רק באופן שתהא הולמת באמת את רמת המדע של ימינו ותיתן לנו את כל הערבויות להצלחתה. אז לא יהא בכך עוד מן האוטופיה, אם נקווה כי בעוד שנים אחדות נזכה למוסד, שיוכל למלא את עבודתו, היינו לעבוד באופן שיטתי, לבלי-הרף, בשיפור מנגנון-המדינה שלנו כשהוא נהנה מאמונו של מעמד הפועלים, של המפלגה הקומוניסטית, ושל כל המוני אוכלוסיית הרפובליקה שלנו.

בפעולת-ההכשרה לכך אפשר להתחיל כבר עכשיו. לו הסכים הקומיסריון-העממי של הרבקרין לתוכנית שינוי-המבנה הזה, יכול היה להתחיל מיד בצעדי-הכשרה, כדי לעבוד באופן שיטתי עד לסיומם המלא, בלי להיחפז ובלי לוותר על שינויים במה שכבר נעשה.

כל החלטה-לחצאין תהיה כאן מזיקה במידה שאין למעלה ממנה. כל התקנים בנוגע לפקידי הרבקרין, הנובעים מתוך שיקולים אחרים, ויהיו אשר יהיו, יהיו מיוסדים, בעצם, על שיקולים פקידותיים ישנים, על משפטים-קדומים נושנים, על דברים שכבר נידונו לגנאי ושמעוררים לגלוג כללי וכו׳.

בעצם, עומדת כאן השאלה כך:

או להוכיח עכשיו, שאכן למדנו משהו ברצינות במלאכת הבנייה המדינית (אין זה חטא ללמוד דבר מה תוך חמש שנים), או להראות, שלא בגרנו עדיין לשם כך; ואזי לא כדאי להתחיל בדבר.

סבורני, כי עם החומר האנושי הקיים אצלנו, לא יהיה בזה משום חוסר-צניעות להניח, שכבר למדנו במידה מספקת בכדי לבנות מחדש באופן שיטתי, קומיסריון-עממי אחד לפחות. נכון אמנם, שקומיסריון-עממי אחד זה נועד להגדיר את כל מנגנון-המדינה שלנו בשלמותו.

יש להכריז מיד על תחרות לחיבור שניים או שלושה ספרי לימוד בתורת ארגון העבודה בכלל ובמיוחד בתורת ארגון עבודת-הניהול. אפשר להניח ביסודם למשל את ספרו של ירמנסקי, המצוי כבר אצלנו, אף כי הוא, ייאמר הדבר בסוגריים, מצטיין באהדה גלויה למנשביזם ולא יצלח לחיבור ספר לימוד המתאים לשלטון הסובייטי. נוסף לכך, אפשר לקחת כיסוד את ספרו של קרז'נצב, שהופיע זה לא מכבר; לבסוף יכולים להועיל גם אי-אלה מספרי-העזר החלקיים המצויים אצלנו.

יש לשלוח אנשים אחדים ישרי-לב ובעלי-הכשרה לגרמניה או לאנגליה לשם איסוף ספרות ולשם לימוד השאלה הזאת. אני מציין את אנגליה, למקרה שתימנע האפשרות של משלחת לאמריקה או לקנדה.

יש למנות וועדה לחיבור תוכנית בחינות ראשונית בשביל מועמדים לתפקיד עובדי הרבקרין; כן גם - בשביל מועמדים לחברות בוועדת הביקורת המרכזית.

עבודות אלה ודומיהן לא יכבידו, כמובן, לא על הקומיסר העממי, לא על חברי הקולגיה של הרבקרין ולא על הנשיאות של ועדת הביקורת מרכזית.

במקביל לכך נחוץ יהיה למנות וועדה מכינה, אשר תתור אחרי מועמדים למשרת חברי ועדת הביקורת המרכזית. אני מקווה, שלמשרה זו יימצאו אצלנו גם כיום מועמדים די והותר הן מתוך מספר העובדים המנוסים של כל המחלקות, והן מתוך מספר הסטודנטים של בתי-הספר הסובייטים שלנו. מסופקני, אם יהיה נכון הדבר, לדחות מראש קטגוריה זו או אחרת. קרוב לוודאי, שצריך יהיה להעדיף הרכב מגוון של המוסד הזה, שעלינו לשאוף לצירופן של תכונות רבות בו, למיזוגן של סגולות לא זהות, ונצטרך אפוא לעבוד היטב במשימה של עריכת רשימת המועמדים. למשל, יותר מכל אין זה רצוי, שהקומיסריון-העממי החדש יורכב לפי דפוס אחד, נניח, מסוג אנשים מטבע הפקידים, או אם נדחה אנשים בעלי אופי של אגיטטורים, או אם נדחה אנשים המצטיינים בסגולת המגע החברתי או בכושר לחדור לתוך חוגים שאינם רגילים ביותר בשביל עובדים ממין זה, וכו'.

* *
*

סבורני, שאיטיב ביותר לבטא את רעיוני, אם אשווה את תוכניתי אל מוסדות מטיפוס אקדמי. חברי וועדת הביקורת המרכזית יצטרכו לעבוד באופן שיטתי, בהדרכת נשיאותם, בבדיקת כל הניירות והמסמכים של הפוליטבירו. יחד עם זאת יצטרכו לחלק את זמנם באופן נכון לעבודת השונות בביקורת הנהלת העניינים במוסדותינו, החל במוסדות הקטנים ביותר והחלקיים וכלה במוסדות המדינה העליונים. לבסוף, בכלל שאר עבודתם יצטרכו לעסוק גם בתיאוריה, היינו, בתיאוריה של ארגון אותה העבודה, שהם מתעתדים להתמסר לה, וכן בעבודות מעשיות בהדרכתם של חברים וותיקים או של מורי המכונים הגבוהים לארגון-העבודה.

אבל סבורני, כי לא יעלה בידם בשום אופן להצטמצם בעבודות אקדמיות מסוג זה. נוסף על עבודות אלה יצטרכו להתכונן לעבודות, שלא הייתי מתבייש לקרוא להן הכשרה לעריכת ציד, לא אומר - ציד נוכלים, אך משהו מעין זה, אגב מציאת תחבולות מיוחדות להסוואת מסעותיהם, מארביהם וכו'.

אם כי במוסדות אירופה המערבית היו הצעות מעין אלו עלולות לעורר התמרמרות מאין כמוה, רגשי התקוממות מוסרית וכו', הרי מקווה אני, כי אנו עדיין לא נעשינו ביורוקרטים גמורים, כדי שנהיה מסוגלים לכך. הנא"פ אצלנו לא הספיק עדיין לרכוש לו יחס-כבוד כזה, שתיראה כעלבון המחשבה, שכאן אפשר לערוך ציד על מי שהוא. הרפובליקה הסובייטית שלנו נבנתה לפני זמן קצר כל כך, וכה רב עדיין גל-הגרוטאות שנערם, שוודאי לא יעלה על דעת איש למצוא עלבון במחשבה, שאפשר לערוך חפירות בתוך ערימת הגרוטאות הזאת בעזרת כמה תחבולות עורמה, בעזרת פעולות סיור, המכוונות לפעמים אל מקורות מרוחקים למדי או נעשות בדרכי עקיפין, ואם מישהו ייעלב בכל זאת, נצחק לו כולנו בכל לבנו.

מקווים אנו, כי הרבקרין החדש שלנו, ישליך אחרי גוו את התכונה, שהצרפתים קוראים לה pruderie, שאנו יכולים לכנותה התחנחנות מגוחכת, או העמדת פני חשיבות מגוחכת, והיא נוחה מאד לכל הביורוקרטיה שלנו, הן הסובייטית והן המפלגתית. בסוגריים ייאמר: ביורוקרטיה יש אצלנו לא רק במוסדות הסובייטיים, אלא גם במוסדות המפלגתיים.

אם כתבתי לעיל, שעלינו ללמוד וללמוד במכונים הגבוהים לארגון-העבודה וכד', הרי אין כוונתי כלל, שאני רואה "לימוד" כזה באיזושהי מידה כדרך הלימוד בבית-הספר, או שהצטמצמתי ברעיון על לימוד רק לפי דוגמת בית-הספר. מקווה אני, כי אף מהפכן אמיתי אחד לא יחשדני בזה, שבמלה "לימוד" נמנעתי מלכלול גם איזו תחבולה ליצנית-למחצה, איזה מעשה עורמה, איזה מעשה-קונדס או משהו מסוג זה. יודע אני, שבמדינה אירופית-מערבית העוטה נימוס ורצינות, עלול באמת רעיון כזה לעורר רגש של אימה, ואף פקיד הגון אחד לא יסכים אף להביאו לכלל לדיון. אבל מקווה אני, שאנו עדיין לא נעשינו ביורוקרטים כליל, והדיון ברעיון זה לא יעורר אצלנו שום דבר, מלבד רוח-עליצות.

ואמנם, למה לא נצרף את הנעים יחד עם המועיל? למה לא נשתמש באיזו מהתלה או מהתלה-למחצה, כדי לתפוס משהו מגוחך, משהו מזיק, משהו מגוחך-למחצה, מזיק-למחצה וכו' ?

נדמה לי, כי הרבקרין יראה ברכה לא מעטה, אם ייתן דעתו על הרהורים אלה, וכי רשימת העלילות שבעזרתן זכו וועדת הביקורת המרכזית [ברוסית: צ.ק.ק] שלנו או עמיתיה ברבקרין לכמה ניצחונות מזהירים ביותר, תתעשר לא מעט על ידי הרפתקאותיהם של "הרבקרינאים" ו"הצקקיסטים" [השם נגזר הראשי התיבות צ.ק.ק] העתידים שלנו במקומות, שאינם נוחים ביותר להיזכר בספרי לימוד מכובדים וכבדי-נימוס.

* *
*

כיצד אפשר לצרף יחד את המוסדות המפלגתיים עם הסובייטיים? האין כאן דבר-מה שלא ייעשה?

אני מעלה את השאלה הזאת לא בשמי אני, אלא בשם אלה שרמזתי עליהם קודם, באמרי כי ביורוקרטיים נמצאים אצלנו לא רק במוסדות הסובייטיים, אלא גם במוסדות המפלגתיים.

ולמה לא נצרף באמת את אלה ואת אלה יחד, אם טובת העניין דורשת זאת? האומנם לא הבחין איש בזמן מן הזמנים, כי בקומיסריון-העממי כגון הקומיסריון-העממי לענייני חוץ, מביא צירוף מסוג זה תועלת רבה מאוד ונוהגים בו למעשה מתחילת הקמתו? האין דנים בפוליטבירו מנקודת ראות מפלגתית בשאלות רבות, גדולות וקטנות, על "המהלכים" מצדנו בתשובה על "המהלכים" של מעצמות-חוץ, הבאה כדי לסכל, נאמר, תחבולות-עורמה שלהן, אם לא להתבטא בפחות נימוס? האם צירוף גמיש זה של הסובייטי עם המפלגתי אינו משמש מקור כוח עצום בפוליטיקה שלנו? סבור אני, כי הדבר שהצדיק את עצמו, שביצר מקום לעצמו במדיניות החוץ שלנו ונעשה כבר שם למנהג שאינו מעורר שום ספיקות בתחום זה, יהיה הולם, לכל הפחות, באותה מידה (ואני סבור, שהוא יהיה הולם הרבה יותר) את כל מנגנון-המדינה שלנו. והרי אכן הרבקרין מוקדש לכל מנגנון-המדינה שלנו, ועבודתו צריכה להקיף את כל מוסדות המדינה בלי יוצא מן הכלל, גם המקומיים וגם המרכזיים, גם המסחריים וגם הפקידותיים גרידא, גם את המוסדות להשכלה, לארכיונים, לתיאטראות וכד' - כללו של דבר, את כולם בלי שום יוצא מן הכלל.

והנה בשביל מוסד בעל תנופה רחבה כזו, הזקוק, מלבד זה, גם לגמישות עצומה של צורות הפעולה, - למה זה לא נניח בשבילו מיזוג מיוחד במינו של מוסד-ביקורת מפלגתי עם מוסד-ביקורת סובייטי?

לא הייתי רואה בכך שום מכשולים. יתר על כן, סבורני, שצירוף כזה הוא הערובה היחידה לעבודה מוצלחת. סבורני, שכל הספיקות בנדון זה זוחלים ויוצאים מתוך הפינות המאובקות ביותר של מנגנון-המדינה שלנו ויש להשיב עליהם רק באחת - בלגלוג.

* *
*

ספק אחר: האם נוח הדבר לאחד את הפעולה הלימודית עם התפקודית? לי נדמה, שהדבר הוא לא רק נוח, אלא גם נחוץ. באופן כללי, הספקנו להידבק בממלכתיות המערב-אירופית, על אף כל היחס המהפכני אליה, ודבקה בנו שורה שלמה של משפטים-קדומים מגוחכים ביותר ומזיקים ביותר, ובמקצת הדביקו אותנו בהם הביורוקרטים החביבים שלנו במתכוון, לא בלי מחשבת-זדון, שבמים העכורים של משפטים-קדומים כאלה יעלה בידם לא אחת לדוג דגים; ואף היו מרבים לדוג במים עכורים אלה, עד כדי כך, שרק העיוורים הגמורים שבינינו לא ראו כמה רווח היה דיג זה.

בכל תחום היחסים החברתיים, הכלכליים והפוליטיים הרי אנו מהפכניים, עד כדי "אימה" ממש. אבל בתחום כיבוד תוארי המעלה, בשמירת הצורות והמנהגים של ניהול-העבודה נדחקת "מהפכנותנו" כל צעד ושעל על ידי שגרתיות מעופשת ביותר. כאן אפשר לראות לעתים קרובות תופעה מעניינת ביותר, איך בצדה של קפיצה גדולה מאד קדימה בחיים החברתיים פועל מורך-לב משונה בפני שינויים קטנים שבקטנים.

וגם מובן הדבר, הואיל והצעדים הנועזים ביותר קדימה נמצאו בתחום שהיה זה מכבר נחלת התיאוריה, שטופח בעיקר ובאופן בלעדי כמעט מבחינה תיאורטית בלבד. את שממון הנפש מן המציאות הפקידותית השנואה היה האדם הרוסי מפיג בביתו בהקמת מבנים תיאורטיים נועזים ביותר, ולכן קיבלו אצלנו מבנים תיאורטיים נועזים בלתי רגילים אלה אופי חד-צדדי להפליא. אצלנו דרו בכפיפה אחת אומץ-לב תיאורטי בתוכניות הכלליות ומורך-לב מדהים ביחס לאיזו רפורמה משרדית חסרת חשיבות כלל. איזו מהפכה אגררית עולמית גדולה ביותר היו מעבדים

אותה באומץ-לב, שלא נשמע כמוהו במדינות אחרות, ובו בזמן לא היה די דמיון בשביל רפורמה משרדית ממדרגה עשירית; לא היה די דמיון או לא היה די סבלנות ליישם ברפורמה זאת אותן ההנחות הכלליות, שנתנו תוצאות "מזהירות" כל כך כשיישמו אותן בשאלות הכלליות.

ועל-כן נושא בתוכו ההווי שלנו כיום צירוף קווים מדהים של עוז-רוח בלי גבול יחד עם מורך-מחשבה בפני שינויים פעוטים ביותר.

סבורני, שגם לא יכול היה להיות אחרת בשום מהפכה גדולה באמת, מפני שהמהפכות הגדולות באמת נולדות מן הניגודים שבין הישן, בין המכוון לעיבודו של הישן, ובין השאיפה המופשטת ביותר אל החדש, שצריך להיות כבר חדש כל כך, שלא יהיה בו אף קורטוב מן הישן.

וככל שהמהפכה הזאת היא חריפה יותר, כן יארך יותר הזמן, שתתמיד בו שורה שלמה של סתירות פנימיות כאלה.

* *
*

הקו הכללי של ההווי שלנו הריהו עכשיו כזה: הרסנו את התעשייה הקפיטליסטית, התאמצנו להרוס עד היסוד את מוסדות ימי-הביניים, את חקלאות בעלי-האחוזות, ועל בסיס זה יצרנו איכרות זעירה וזערורית, ההולכת אחרי הפרולטריון מתוך אמון אל תוצאות עבודתו המהפכנית. אולם לא קל לנו להחזיק מעמד, על יסוד האמון הזה - עד לניצחון המהפכה הסוציאליסטית בארצות מפותחות יותר, מפני שהאיכרות הזעירה והזערורית, בייחוד בזמן הנא"פ, עומדת, מתוך הכרח כלכלי, ברמה נמוכה מאוד של פריון עבודה. גם הנסיבות הבינלאומיות גרמו לכך, שרוסיה הוטלה לאחור, ופריון העבודה העממי אצלנו נמוך עכשיו במידה ניכרת מאשר לפני המלחמה. מעצמות אירופה המערבית הקפיטליסטיות עשו כל שביכולתן, במקצת מדעת ובמקצת באופן סטיכי, כדי להטיל אותנו לאחור, כדי לנצל את יסודות מלחמת האזרחים ברוסיה לשם הריסת הארץ במידה גדולה ככל האפשר. אכן, במוצא כזה מן המלחמה האימפריאליסטית ראו, כמובן, יתרונות גדולים, לאמור: אם לא נהפוך את המשטר המהפכני ברוסיה על פיו, נכביד לכל הפחות על התפתחותו בדרך לסוציאליזם, - כך, בערך, חשבו מעצמות אלו, ומנקודת מבטן לא יכלו לחשוב אחרת. בסיכומו של דבר השיגו רק מחצית הפתרון של המשימה שעמדה בפניהן. הן לא מיגרו את המשטר החדש שנוצר בידי המהפכה, אבל גם לא נתנו לו אפשרות לעשות מיד צעד קדימה, צעד, שיאמת את תחזיותיהם של הסוציאליסטים, שיאפשר להם לפתח במהירות עצומה את כוחות הייצור, לפתח אותן האפשרויות, אשר יתגבשו ויהיו לסוציאליזם, להוכיח לכל איש ואיש באופן מוחשי, גלוי לעין, כי הסוציאליזם צופן בחובו כוחות כבירים וכי האנושות עברה עתה לשלב התפתחות חדש, הנושא אתו אפשרויות מזהירות בלתי רגילות.

מערכת-היחסים הבין-לאומיים לבשה עכשיו צורה כזאת: אחת המדינות באירופה - גרמניה - שועבדה על ידי המדינות המנצחות. כמו כן, כמה מדינות, והן מדינות-המערב הוותיקות ביותר, נמצאות, בעקבות הניצחון, בתנאים כאלה, שהן יכולות לנצל את הניצחון הזה בשביל שורת ויתורים לא משמעותיים למעמדותיהן המדוכאים, - וויתורים המעכבים בכל זאת את התנועה המהפכנית בתוכן והיוצרים משהו הדומה ל"שלום סוציאלי".

בו בזמן הוצאו כמה וכמה ארצות: המזרח, הודו, סין וכד', ממסלולן כליל, בעטייה של המלחמה האימפריאליסטית האחרונה דווקא, והתפתחותן פנתה סופית למגמה הקפיטליסטית הכלל-אירופית. החלה בהן התסיסה הכלל-אירופית. וברור עכשיו לכל העולם, כי הן נסחפו להתפתחות כזאת, שמן הנמנע הוא שלא תביא לידי משבר של כל הקפיטליזם העולמי.

אנו עומדים אפוא בשעה זו לפני השאלה: היעלה בידנו להחזיק מעמד בתנאיי היצור האיכרי הזעיר והזערורי, בתנאיי החורבן שלנו, עד אשר הארצות הקפיטליסטיות של אירופה המערבית תשלמנה את התפתחותן לקראת הסוציאליזם? אך הן משלימות אותה לא כפי ציפינו קודם. הן משלימות אותה לא מתוך "הבשלה" שוות-קצב של הסוציאליזם בקרבן, אלא בדרך של ניצול מדינות אחדות בידי מדינות אחרות, בדרך של ניצול המדינה הראשונה מבין המדינות המנוצחות במלחמה האימפריאליסטית, בעת ובעונה אחת עם ניצול המזרח כולו. ואילו המזרח נכנס סופית לידי תנועה מהפכנית דווקא בעקבות המלחמה האימפריאליסטית הראשונה הזאת, ונסחף בהחלט לתוך המערבולת הכללית של תנועת-המהפכה העולמית.

מה היא אפוא הטקטיקה המצווה על ארצנו על ידי מצב-עניינים כזה? ברור, שהיא זאת: אנו חייבים לנהוג מידת זהירות מכסימלית כדי לקיים את שלטון-הפועלים שלנו, כדי לקיים את

האוטוריטה שלו ואת הנהגתו ביחס לאיכרים הזעירים והזערורים. לצדנו אותו יתרון שכל העולם כבר עובר עכשיו לתנועה העתידה לחולל מהפכה סוציאליסטית עולמית. אבל לצדנו גם אותה מגרעת, שהאימפריאליסטים הצליחו לפלג את כל העולם לשני מחנות, ופילוג זה עוד מסתבך על ידי כך, שגרמניה, ארץ ההתפתחות הקפיטליסטית התרבותית המתקדמת באמת, קשה לה עכשיו עד מאוד להתרומם. כל המעצמות הקפיטליסטיות של המערב, כפי שהוא מכונה, מנקרות בה ואינן מניחות לה להתרומם. ומצד שני אנו רואים את המזרח כולו, על מאות המיליונים של אוכלוסייתו העמלה המנוצלת, שהובאה עד לידי מדרגת הדלות האנושית האחרונה, וכל המזרח הזה הועמד בתנאים כאלה, שכוחותיו הגופניים והחומריים הם לא בשום השוואה אל הכוחות הגופניים, החומריים והצבאיים של כל אחת ממדינות אירופה המערבית, הקטנות הרבה יותר.

היכולים אנו להינצל מן ההתנגשות הצפויה עם המדינות האימפריאליסטיות הללו? היש לנו תקווה, שהניגודים הפנימיים והסכסוכים בין המדינות האימפריאליסטיות המצליחות של המערב ובין המדינות האימפריאליסטיות המצליחות של המזרח יתנו לנו פעם שניה ארכה, כשם שנתנו לנו בפעם הראשונה, כאשר מסע-המחנות של מהפכת-הנגד של מערב-אירופה, שהיה מכוון לעזרת מהפכת-הנגד הרוסית, נכשל מפני הניגודים במחנה מהפכני-הנגד של המערב והמזרח, במחנה של המנצלים המזרחיים ושל המנצלים המערביים, במחנה של יפן ואמריקה?

דומני, שבתשובה לשאלה זו יש לומר, כי הפתרון תלוי כאן ביותר מדי נסיבות, ואת תוצאת המאבק בכללותו ובשלמותו אפשר לחזות מראש רק על יסוד זה, שהרוב העצום של אוכלוסיית תבל מתלמד ומתחנך בסופו של דבר למאבק על ידי הקפיטליזם עצמו.

תוצאת המאבק תלויה, בסיכום אחרון, בזה, שרוסיה, הודו, סין וכד' מהוות את רובה העצום של האוכלוסייה. ודווקא רוב-אוכלוסים זה הולך ונסחף בשנים האחרונות במהירות בלתי רגילה לתוך המאבק לשחרורו, כך שמבחינה זו אין אף צל של ספק איזהו הפתרון הסופי של המאבק העולמי. מבחינה זו מובטח ניצחונו הסופי של הסוציאליזם לגמרי ובהחלט.

אבל אי-נמנעות זו של ניצחונו הסופי של הסוציאליזם אינה מעניינת אותנו כאן. מעניינת אותנו אותה הטקטיקה, שצריכים לנקוט אנחנו, המפלגה הקומוניסטית הרוסית, אנחנו, השלטון הסובייטי הרוסי, כדי למנוע מהמדינות הנגד-מהפכניות של אירופה המערבית מלדרוס אותנו. כדי שנבטיח את קיומנו עד להתנגשות הצבאית העתידה לבוא בין המערב האימפריאליסטי הנגד-מהפכני לבין המזרח המהפכני והלאומני, בין מדינות העולם הציוויליזציוניות ביותר ובין המדינות הנחשלות כדרך-המזרח, שהן בכל זאת הרוב, - צריך שיהיה סיפק בידי הרוב הזה להיעשות ציוויליזציוני. גם לנו חסרה הציוויליזציה, על מנת לעבור במישרין אל הסוציאליזם, אם כי מצויים אצלנו התנאים הפוליטיים המוקדמים הדרושים לשם לכך. עלינו לנקוט בטקטיקה כזאת, או לנקוט לשם הצלתנו את המדיניות דלקמן.

עלינו להתאמץ לבנות מדינה, שהפועלים בה יקיימו בידם את הנהגת האיכרים, את אמון האיכרים אליהם, ינהגו חסכנות מרובה ביותר ויגרשו מתוך היחסים החברתיים שלהם כל אותות של מותרות כלשהם.

עלינו להביא את מנגנון-המדינה שלנו לידי חסכון מכסימלי. עלינו למחות מקרבו כל עקבות של מותרות, שנשארו בו במידה מרובה כל כך מימי רוסיה הצארית, מהמנגנון הקפיטליסטי-הביורוקרטי שלה.

האם לא תהיה זאת מלכות של קטנות-המוחין האיכרית?

לא. אם נקיים בידי מעמד הפועלים את הנהגת האיכרות, הרי נשיג במחיר חסכון גדול ביותר במשק מדינתנו את האפשרות, שכל עודף ואף הקטן ביותר יישמר בשביל פיתוח התעשייה הממוכנת הגדולה, בשביל פיתוח החשמול וההידרוטורף, בשביל בניית הוולכוב-סטרוי [תחנת הכוח על נהר הוולכוב] וכו'.

בזאת ורק בזה תקוותנו. רק בתנאי זה נוכל לעשות דרכנו, אם להתבטא בצורה ציורית, בעברנו מסוס אחד למשנהו, היינו, מן הסוס האיכרי, המוז'יקי, המדולדל, מסוס החסכונות, המותאמים לארץ איכרים מרוששת, - לסוס שמבקש לו הפרולטריון, והוא מוכרח לבקשו לו, לסוס התעשייה הממוכנת הגדולה, החשמול, של הוולכוב-סטרוי וכו'.

הנה כך מקשר אני במחשבותיי את התוכנית הכללית לעבודתנו, לפוליטיקה שלנו, לטקטיקה שלנו, לאסטרטגיה שלנו, עם משימות הרבקרין המאורגן מחדש. הנה בכך כלולה בשבילי הצדקת אותן

הדאגות המיוחדות, אותה תשומת-הלב היוצאת מן הכלל, שעלינו להקדיש לרבקרין, בהעמידנו אותו על רמה יוצאת מן הכלל, בתתנו לו צמרת בעלת זכויות של וועד-מרכזי וכו' וכד'.

הצדקה זאת היא בכך, שרק על-ידי טיהור מכסימלי של מנגנוננו, על-ידי קיצוץ מכסימלי של כל מה שאינו הכרחי בהחלט בתוכו, נוכל להחזיק מעמד בוודאות. ונוכל להחזיק מעמד לא ברמה של ארץ איכרות זעירה, לא ברמה של מוגבלות כללית זאת, אלא ברמה הנישאת בלי הרף קדימה וקדימה לקראת התעשייה הממוכנת גדולה.

הנה המשימות הגבוהות לרבקרין שלנו שעליהם אני חולם. הנה לשם כך מתכנן אני בשבילו מיזוג הצמרת המפלגתית המוסמכת ביותר עם קומיסריון-עממי "מן-השורה".

2 במארס שנת 1923

הערות מערכת ההוצאה הרוסית

המאמר "כיצד עלינו לארגן מחדש את הרבקרין" קשור ישירות למאמרו של לנין "איגרת לוועידה" והוא מפתח את רעיונותיו. לנין ניגש לעבודה על המאמר בתחילת ינואר 1923; הוא הכתיב את תוכנית המאמר, ואח"כ ב- 9 וב- 13 בינואר - את הטיוטה הראשונה של המאמר בשם "מה עלינו לעשות עם הרבקרין?". ב- 19, 20, 22, ו- 23 בינואר הכתיב לנין את הנוסח השני, הסופי של המאמר לו קרא "כיצד עלינו לארגן מחדש את הרבקרין (הצעה לוועידת השתים עשרה של המפלגה)". המשכו הישיר ופיתוחו של מאמר זה היה מאמרו של לנין "מוטב פחות, אך היטב".

בהתאם להוראותיו של לנין, עיבד הוועד המרכזי של מק"ר(ב) תזות בדבר ארגונם מחדש ושיפור עבודתם של מוסדות המפלגה המרכזיים. מליאת הוועה"מ שנערכה ב- 21-24 בפברואר, אישרה, בתיקונים מסוימים, את התזות וקיבלה החלטה להעלות את השאלה הארגונית כסעיף מיוחד בוועידה השתים עשרה של המפלגה. בתזות דובר על הגדלת מספרי חברי הוועה"מ מ- 27 שנבחרו בוועידה האחת עשרה של מק"ר(ב) ל- 40 איש. הוצעה גם נוכחותם של חברי נשיאות וועדת הביקורת המרכזית במליאות הוועה"מ ונוכחות של שלושה נציגים קבועים מתוך חברי הנשיאות של וועדת הביקורת המרכזית בישיבות הפוליטבירו. נאמר שבדיוני מליאת הוועה"מ צריכים לעלות כל השאלות החשובות. הפוליטבירו מחויב לתת דין וחשבון לכל מליאת וועה"מ עבור התקופה החולפת.

מליאת פברואר של הוועד המרכזי של מק"ר(ב) הסכימה לנחיצות הרחבתה של וועדת הביקורת המרכזית ולכינון קשר ארגוני הדוק בין הגופים המנהלים של ביקורת המדינה והמפלגה. לקראת הוועידה השתים עשרה של מק"ר(ב) עובדה תוכנית החלטה עבור הוועידה בעניין ארגונם מחדש של הרבקרין ושל וועדת הביקורת המרכזית.

נגד תוכניתו של לנין לחיזוק הוועד המרכזי, יצא טרוצקי. הוא הצהיר שהרחבת הרכב הוועה"מ תגרע, כביכול, מ"גיבושו ויציבותו ההכרחיים", "מאיימת לגרום נזק רב לדיוקה ולנכונותה של עבודות הוועד המרכזי". יתרה מזאת, טרוצקי הציע להקים, כמשקל נגד לוועד המרכזי, את מועצת המפלגה שתהיה מורכבת מהחברים והמועמדים לוועד המרכזי, חברי וועדת הביקורת המרכזית, ועשרים-שלושים נציגים מאזורים ומקומות שונים, כך שהמועצה תיבחר אף היא ע"י וועידת המפלגה, תיתן הנחיות לוועד המרכזי ותבדוק את עבודתו. הוועד המרכזי דחה בתוקף את הסגותיו של טרוצקי נגד הרחבת הרכב הוועה"מ, את רעיונו ליצירת "דו-מרכז" במפלגה, רעיון הנוגד לחלוטין את הנורמות הלניניות של חיי המפלגה.

הוועידה השתים עשרה קיבלה את ההחלטה שעובדה בידי הוועד המרכזי בשאלה הארגונית ואת ההחלטה "על משימותיהם של הפיקוח הפועלי-איכרי ושל וועדת הביקורת המרכזית". בהתאם להצעותיו של לנין הגדילה הוועידה את הרכבם של הוועה"מ ושל וועדת הביקורת המרכזית והקימה את הגוף המאוחד: וועדת הביקורת המרכזית - הפיקוח הפועלי-איכרי.